

'La nevada del cucut', de Blanca Busquets

L'autora reflexiona sobre la capacitat de destrucció que té el silenci, en una novel·la situada en la Catalunya rural i centrada en dues dones irreductibles

DAVID SERRANO



Paisatge / JOAN PUERTO

Sens dubte que, en moltes generacions, la figura enigmàtica de Caterina Albert ha tingut una importància i un paper destacat en les nostres adolescències, joventuts... En el meu cas, a més, això es produí abans que fos obligatòria al batxillerat. La lectura dels esferèidors *Drames rurals* van lligats a la meva experiència personal a Mas Vilamitjana, un mas aïllat prop de Gombrèn, dalt d'una penya. Allí vaig descobrir la vida ancestral, sense llum, sense escalfor, sense aigua corrent. Només la natura en estat verge i les perversions humanes. Llegir Albert i viure al Mas eren una mateixa cosa, i com a experiència és altament traspalsadora. Gairebé tot el que Albert explicava ho vivia de prop o de lluny decennis més tard.

I no havia tornat a sentir aquell grau de torbació, malgrat que he hagut d'explicar aquesta autora cada any, fins que he tingut a mans el llibre de la Blanca. Tot i que n'estava una mica avisat per ella mateixa, venia del to enjogassat, canalla, trapella de *Vés a saber on és el cel*, i el xoc ha estat brutal. Busquets continua sent una escriptora enjogassada, a qui li agrada fer-nos descobrir secrets i girs paral·lelístics, però aquí se centra en aquest món enarcarat, autodestructor de la Catalunya rural, ja sigui fa cent anys com ara mateix; en aquests dos contextos temporals es mouen les seves dues protagonistes: la Tònia i la Lali. Volgudament s'allunya de la Catalunya cosmopolita que hem vist en altres obres seves, perquè, com em confessa:

"Tothom té molt present la Barcelona cosmopolita i europea de Gaudí i Maragall, però ningú pensa que, al costat d'això, hi havia



L'autora del llibre / DAVID SERRANO

un món perdut a la muntanya on els costums ancestrals no permetien que la modernitat hi arribés sota cap concepte: ni sota el concepte de llibertat individual -i sobretot per a les dones- ni sota el concepte d'una mínima higiene necessària perquè les criatures poguessin viure més del que vivien."

Notem de seguida que les ferides que ens mostra des de la seva habilitat com a narradora tenen uns referents molt propers, que es flairen només de seguir els mots que usa, lligats a la seva experiència a Cantonigròs, malgrat que aquest nom no aparegui en cap moment a la novel·la. La ferida de l'experiència personal d'infantesa, la mateixa de la qual partirà com a pretext la darrera novel·la de l'Eduard Márquez, i que ella em ratifica ben aviat: "Aquesta novel·la té més de mi que les altres que he escrit fins ara. No hi ha cap personatge que sigui jo, però sí que hi explico, per primera vegada, com vaig començar a escriure quan tenia 12 anys. Espero que el problema de bulling que jo vaig patir i que aquí exposo adaptat al meu personatge -la Lali- ajudi a obrir els ulls a algú que tingui nens i adolescents al seu càrrec."

La novel·la es planteja des d'una estructura paral·lelística de dues dones que pateixen, dues resilientes, que han d'afrontar situacions complexes, feridores, però que sempre continuen amb la força interior suficient per refer-se, per continuar tirant endavant. Dues dones que troben el seu recer en la lectura però sobretot en l'escriptura; recer, consolació, recerca de la veritat, comprensió d'una realitat que els dona sovint l'esquena, teràpia, expiació de l'obscuritat a què es veuen abocades sovint, o, com em diu la mateixa autora: "l'escriptura les salva de la mort psicològica".

Dues dones marcades per relacions amb homes que, lluny de satisfer-les, les anul·len suficientment per arribar a extrems d'autodestrucció vora l'abisme. Però que, alhora, arribades al fons



La carena / JOAN PUERTO

dels seus respectius pous, han vist la llum mitjançant l'escriptura i, també, la recerca callada però decidida pel verdader amor. Busquets ens sorprèn amb aquesta doble proposta de camí vers la felicitat; no ja pel fet de l'autosuperació personal femenina, ja present en altres novel·les, sinó pel fet de plantejar el tema de la presència i existència d'un veritable amor. Un amor lligat a homes cultivats i sobretot, artistes, pintors. L'art com a redempció i alhora com a via per ser feliç. La Tònia i la Lali veuen paisatges concrets i reconeixibles allí on la resta només hi veuen taques, metàfora excel·lent de la pertinença d'aquestes dones extraordinàries a un altre model de dona que el prototípic: dones que veuen més enllà de la realitat, que no s'hi conformen, que lluiten per transformar-la al seu voltant. Com em confessa Blanca en un moment de la conversa: "És una manera de dir que són persones especialment sensibles, diferents." Una manera excel·lent, una de les troballes en forma d'imatge de la novel·la, com el viatge a l'Escala.

Per si aquesta doble recerca de sentit no fos suficient, Busquets s'enfronta al tema central de l'obra, el silenci. El silenci no alliberador, sinó el silenci destructor que forma part inherent de la vida de la ruralia. El silenci de les enveges, dels maltractaments, de les lluites pel poder, aquí pretextualitzat amb la lluita entre dues famílies rivals, dues famílies que, per conduir-nos a l'absurd mateix d'aquestes lluites, acaben inexorablement formant part d'unes mateixes trajectòries, bifurcant els seus camins de manera inexorable i fins impensable. La precisió, les imatges escollides i el llenguatge diferenciat ja ens fan pensar que "és una història de baralles entre dos bàndols en un poble, que, tristament, no m'ha costat gaire d'imaginar perquè són coses que passen una mica a tot arreu, i també a Cantonigròs."

Aquesta trama paral·lelística, també pel que fa a la distribució en capítols, que salten d'un segle a l'altre fins que la descoberta d'uns papers antics en va permeten la seva fusió progressiva i la comprensió d'un seguit d'interrogants que se'ns van plantejant, desemboca vers un final esperançador en la mesura de les possibilitats de cadascuna de les dones i que, de fet, són resposta al silenci que les ha envoltades, del qual n'han estat còmplices fins que han trobat la manera de respondre-hi de l'única manera que saben fer-ho: escrivint.

Blanca Busquets, *La nevada del cucut*.
Barcelona: 2010. Rosadelsvents. ISBN: 978-84-0138-763-0

NOVETAT



Juan Camacho Ferrer (1919-2009) es una figura excepcional del exilio republicano español, un andaluz que vivió en primera persona todos los grandes dramas del siglo XX: la emigración económica a Francia, el regreso a una Cataluña en plena efervescencia, la Guerra Civil española, los campos franceses, el combate contra la Alemania de Hitler y la deportación a los campos nazis, antes del exilio definitivo al Río de la Plata, primero a Argentina y luego a Uruguay.

Combinando la anécdota y el testimonio íntimo con la reflexión ética y filosófica, *Un cadáver en el espejo* es más que una biografía de Juan Camacho. David Serrano Blanquer se adentra en el mundo de los campos y recoge las pulsaciones del testimonio para registrar, más allá del lenguaje verbal, los sentimientos, los silencios y las emociones de un drama, el de la deportación de los republicanos a los campos nazis, que forma ya parte de nuestro patrimonio democrático.

DE VENDA EN LLIBRERIES